

IGANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1902-ko Uzta-ren
27ªEuskalerrian, iru peseta urtean. — Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1902-ko Garagarrilla-ren
27ª

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tivoli, letra B, 2.º derecha.

MARZELINO SOROA ETA LASA

Ill onen ogeigarrenean urten eban mundu onetatik Soroa jaunak, min-duaz benetan bere erritar Donostia-koak baita euskerea maite dogun beste euskaldun guztiok be.

Oso euskera zalea izan zan eta lenengoetarikoa biltokira sartuten gure izkuntza ederra, zein erabilten eban erraztasun da grazia andiaz. Biltokian eztogu ikusi aurkeztuten bere jostirudirik; baiña gomutan daukaguz Bilboko euskaldunen Batzokian bere eguintzak irakurteaz igaro doguzan aldi ederrak.

Bai, bein baino sarriago poztu gara irakurrean *Alkate berria*, *Au ostalutaba!* *Gorgonoren estuasunak*, *Abek istillubak*, *Urrutiko inchaurreak*... *Gabón*, eta *Anton Kaiku*.

Bere erritar ta gure adiskide maite Pepe Artolak diñosku bere ill-barria emoeran:

«Ori izandu da, ogei ta amar urte abetan Aitor-en izkerari gogoz jarraitu diona, azalduaz gazte oso trebe eta bikañak aundi edo guizon eguitera.

...Umoria, borondatia eta farra zan dana. Biltokian euskarazko moldaera eta eguintzak orrek lenbiziko azaldu zituben; gazteari onez edo lenengo pausoak berak erakutsi zizkigun. Amaika izerdi eta ernegazio izan du gugatik, eta ala ere beti parra ezpatetan!...

Beraz, Marzelino Soroa jauna, biotz samurreko guizona izanaz ganera, gazteen maisu edo irakasle bat izan da euskerazko lanetan. Tamal edo *lastima* da orrelango guizonak ez eukitea gure artean ainbat-luzaroen; baiña gure artean Jainkoak eroan arren, emen isten dabee azia, euren naia ta izakeroa zabalduteko.

Zeinbat gazte euskera-zaletu ete-dau Soroak bere erakusmen edo *ejemplo*-akaz, ta ondiño zeinbat eta zeinbat euskera-zaletuko dauz, berak ichi dituen da len aitatu doguzan jostirudi politikaz!

Jainkoak zeruan euki daian, arren edo otoitz bat eguin daigun Marzelino Soroa eta Lasa izan zanagaitik; eta beste bat, bere erritarrak eta euskaldun guztiak jarraitu daioen berari, gure euskereari izan entsan maite-tasunean.

B.

NERE KABIEN ONEAN

Don Ramon Guelbenzu-ri ordaintzen donkitua.

Penaz beterik, urte askoren buruan, emanaz jira, inchaurre orritsu utzi argalen onetik nago beguira, nere betiko baserrichora, ni jaio nintzan kabira. Beguiratzen det bakardadezko baserri chiki churira, arizteguitik beko bordara, zelaetik, atarira, mastegui ale guizen guizenak sortutzen ziran tokira, josta zitezen ipar arinak emanaz aize muguira, leio ausitik goititzen zala chorien biziteguira...

orain... ¡al orain izer trukaera! guziak bukatu dira! Ama nerea ezta azaltzen goiko leiatill chikira: ezta ikusten inoiz bezela egun berrien arguira, goiz eguzkiak epeltasuna bigalduaz arpeguira: bakarrik chori eziñ egonak dabilta jira ta bira, pareta zar zar pitzatutikan tellatuaren azpira. ¿Non da kantari irteten zana Arreguiko iturrira, jasuz gona churi urdiñen beko muthurra guerrira, irtenaz chori pintarratuak, bide chigorren erdira alkarren leian, pozez chorchorka ume aren ibillira? ¡Lur abetatik igues nai nuke mendi goiti urrutira, baiña biotzak jiratutzen nau jaioteche baserrira!... ¿eta nola ez artu eche ssar pitzatuari kupira, unzak bideak ichi badizkit amaren guela garbira?... ¡O! malko samin biotzekuak nola zatozten beguira!

Igar ustelak arbolteguiak, lenago alai berdeak lokatza eche atarian ta galduak chigor bideak, aizerrotaren beso luzeak ausi ta joak lur beak: lurrak legorrak, egarrituak, bostortzak landu gabeak, igues jun dira izuz bezela

guinga, marrubi jabeak, mokoiz jotzera etortzen ziran chori bandada luzeak. Baratz belarra segak jo gabe arraz galduak loreak, intzak ezditu dizdiatuko eguzkitan koloreak: usai gozozko bioletaiek chokuan lotsaz gordeak, beren lekuan belar, oziñak eta lerdeka bareak... ¡dana tristura, samintasuna, pena ta bakardadeak!

Bukatu dira ollar arrotu aguintarien kantuak, oietik ariñ salta asiaz goizeko kukurrukuak; beeka larrean amaren deian arkume chiki minduak, mendi gañeko artzai gaztien gogozko chiruliruak, maiatz loratu atseguinean kantatzen zuten kukuak... eta azkenik odoiak joak zeruko urdiñ puruak ¡Eche maitea! zu izan zinan gazte gaztea nintzala, zoriñeko nere kabia, nere betiko itzala! ikusitzen det purrukatua lengo antzik ezdaukala. Gogoratzen naiz negu beltzean sualde choko epela, nere aitona guizon prestua albotik beti nuela, Jaungoikoaren izen santua ezipa mietan zubela, nere kolkuan guelditzen zana josia zirudiela. ¿Zerk bilzen dizkit pentsamentura oroitz tristeak onela, beraren kargak jaso eziñik sufriasitzen nautela? ¡Nere seaska piñuzko ssarra, manduratu nintzan guela beti alaia, zeru zabala naiz egon nabar goibela. ¡Beguiratzeko nere niniak illuntzen dira berela eta malkuak issurten zaizkit ume bat banitz bezela!

Entzun orduko soñu goiztarra kanpancho chikiarenak, erantzura «Agur Maria» nere ama onarenak, zeruetara erregutuz mundutar utsaren penak, fede bizian kontatzen ziran milla sufritzen zeudenak.

Ez nezazkike aztu sekula nik, aitaren oroimenak, kanpo lanetik echeratuta gozozko laztan arenak, lan izerdia sekatu gabe ematen zizkiranenak dira pechuak ill arteraño ondo gordeak daudenak, kuchan urria gordetzen duben bezela guizon zekenak. ¡Ama maitea! ¡aita nerea! jolas anai arrebenak, ez dit biotza pozak jasoko berriz itz gozo aienak: ez dit pechua atseguinduko musu laztan amarenak, zeren Jaunaren aldamenara goititu ziran dienak.

VICTORIANO IRAOLA

EUSKALDUN ERDALZALEA

Don Zeremonio

(Astoak izan arren
Aon aguiñak,
Gozobailak (1) estira
Arentzat eguiñak).

I

—Aberatsak ere lanik asko badute.
—¿Zergatik ba?
—Galde eguiözu Don Zeledoniori.
—¿Ontze—Demoniori? Zein arraie degu orrelako tituloa duan guizona?
—Eztet esan Ontze—Demonio baidzik Don Zeledonio.
—Guazen ba, guazen: Don Zeremonio. ¿Eta zein guizon, edo zein pristi degu ori?
—Beguiratu ezazu Elizpera, ia nor ikusten dezun.
—Or ezta aguiñi besterik Zeledon andia baño.
—Orisse dezu ba gaur Don Zeledonio.
—Baita ederki eman ere: atzo, (esate baterako) ikatzguille, eta gaur Don Zeremonio, kuarto batzuen jabe eguiñ dalako.
—¿Zer naizu ba, mundua alasse da ta!
—¿Orrek, diozu, lanik asko baduala?
—Bai; beñepein or dabill, bere semeari zer karrera emango ote dion, erabaki eziñik.
—Laster erabakiko nikio ba nik.
—¿Zer emango zenikio ba?
—Asta-mutill, errotari baten morroi.

(1) Gozobailak—Confites (Nov. y Saleado).

—Estauka orretarakosse bere semea.

—Anbat gaiztuago.

—Samalankan, berak dioan bezela, libururik bada, bere semea guizon aterako omen da.

—Salamankan liburuak izango dira ba,... baña....

....Esta asko liburua.

Baizik bear da burua.

—Burua ere ba, badu, ez chikia alare.

—Bai, «buru-andi» esaten guñon eskolan zebillenean, baña muluzakarrrez bestea iduki bear du.

—Eztu orisse uste bere Aitak.

—Denborak irakutsiko du,

II

—¡Ola, Don Celedonio. Por fin, ¿que carrera va a emprender el hijo?

—No se pues; todo. cabeza erronpiendo estoy con ese asmasion.

—La mejor para él, creo seria, la de comercio.

—¡Bapo estamos! ¡comertzio, bebertzio y paseartzio! ¿Donde está ganartzio?...

Semia etzan erdaldun andia, baña etzion gaizki iristen karrera ari. «Komertzio, berbertzio, paseartzio. Eztek aín char charrare izango» esaten zuan bere artean.

—Seme: zortzi egun barru Samalankara jua bear dezu.

—Ondo da, Aita; bigar baño gaur naiago; ikasteko egarri andiarekiñ nago aspaldian-ta.

III

Urte bete Salamankan igaro ta, etorri zan echera Semea, mutill ederra eta galanta, eta gañera oso jakintsua: «yo amo, tu amas, el ama». An ari zan issildu gabe egun guzian.

Aita beldurtu zan, bere semea lagun gaiztoaren batzuek gaiztotu ote zioten: *yo amo*; bera dala nagusi; guero ni, tu á más; guero ama, *el ama*; emen ere «*él ama*»-ren lekuan, *el madre* esan bear luke. Eztago ondo ori, no Señor. Issill-issillik norbaitekiñ konsultatu bear det eta.

...—¡Ola! Don Celedonio.

—¡Ola! Don Prantzisco.

—¿Qué tal el hijo?

—Muy bapo.

—¿Y de estudios?

—Pues é... no se pués, qué jaquindurias son. Él que es amo, y siempre así; yo amo...

—Es que estará aprendiendo á conjugar.

—¿A conjurar? ¿No está pues 20 panegas errenta puesto al cura para conjurar? Contra padre y contra cura es buen señal de mal dotriña...

IV

Pillosopia ere ikasi zuan eta igaro ziran Aitaren beldurak; baña ez amarenak, bada onek esaten zuan bere barruan askotan: semea tontoa eta aita tonto lapikoa.

—Ia ba, seme, pillosopia apureho bat apaldu bitartian, esaten diguzun.

—Bai Aita, bai. Nik gauz asko ikasi ditut.

—Probegugarriak?

—Bai, echearen onerakoak.

—Ori bear degu ba, eta ia zerbait esan, edo irakusten diguzun.

—Nik bi arrautzarekiñ iru eguiten badakit.

—Ori bear degu ba, ta ona emen bi arrautza; ia nola eguiten dituzun iru.

—Berealasse. Bi arrautza dauden lekuan bi badaude beti. ¿Ezta ala?

—Alasse da, Seme.

—Eta bi dauden lekuan bat ere badago.

—Alasse da ori ere.

—Beraz bi dauden lekuan badaude bi eta baita bat ere.

—Baita, baita; aurrera.

—Eta bi ta bat ¿zenbat dira?

—Iru.

—Orra ba, nola bi arrautza dauden lekuan dauden iru.

—Ba Aitak jango du bat — esan zuan Amak bizi-bizi—bigarrena nik, eta irugarrena zuk, Seme... ¿Ori ikastera jua izan bear dezu Salamankara lau urtian? Nik ba maquilla batekiñ bi eguiten echian ikasi det.

Au esanaz bat, jo zuan maia maki-larekiñ, eta makilla erdibitu zan.

—Daukadan damua da-esan zuan Amak—Aita Semeon bizkarretan ez eguiñ izana maian eguiñ dedana.

—¿Zergatik ordia?—galdetu zioten eztuturik Aita Semeak.

—¿Zergatik?... Zergatik...

...Askoak izan arren

Aoan aguiñak

Gozobollak eztira

Arentzat eguiñak.

P. M.

1902-ko Garagarriaren 14.^{an}

PERU MAKUR

(Jarraipena)

Biamonean Peruk eroan ebazan Erregueren aurrera bichigarri guztiak, Erregue ta ingurukoak aitearenka isten ebazala. Ak itandu eutsan Peruri:

—¿Eta lapurrak nortzuk dira ba?

—Ezin esan nekio, jauna; berbea emon deutseet eztodazala aguertuko ta.

—Baña zuzentasunak aguinduten deusku gaizkiñak zigortuak izan bear dabeela.

—Egui andia da ori, jauna; baña damututa dagozan ezkerro, osturikoa biurtu dabeen ezkerro, Erregue guztien Erregueren parkamena daukee, ta Ak parkatu ezkerro, berorrek be parkatu beioe, jauna.

—Eztago charto esana, ta bai, poz andiaz, aitaia, parkatuten deutseet; eta orain beste gauza bat igarri bear dozu. Nire emaztea laster seiñ-eguiteko dago, ta esan eiguzu guizonezkoa, ala andrazkoa dan arguitara urteteko dagoan seiñchua.

Peruk erantzun eutsan Erreguiña ikusi bear ebala orretarako; ta guizategui edo *sala* zabal baten, lagun aldra andi baten erdian Peru Makur guizagaisoa estu ta armin egoan zer esan ezekiala; baña zer-edo-zer esan bear eban da, eskatu eutsan Erreguiñari mesedez ibilli zeitela alde batera ta bestera guizategui atan; ibilli zan ba, ta Peruk esan eutsan Erregueri:

—Jauna, gauza zailla da ezagututen, enago ziur; arantza doanean guizonezkoa dirudit, onantzakoan ostera andrazkoa.

Peruren zorionerako, andik iru edo lau egun barru Erreguiñak ume bi eguin ebazan, guizonezkoa bata, andrazkoa bestea. ¿Nok adierazo an izan zan arritasuna? ¿Nok esan noraino goratua izan zan Peru Makur kikuaren jakintasuna? Len barre purruztadaka artu eben agure zimela, orain Seneka berbera euren artean aguertu bailitzan, lotsa ta itzal andiaz beguiratuten eutsen.

Larri egoan baña gute Baserri, Erregue ta enparauak au ta ori ta bestea igarri eiala asiko jakozala ta bide atan laster jausi bear ebala ezagututen ebalako.

Berak uste izan eban leguez asi jakozan, da Peruk bere larri-aldian asmau eban urteiera polit bat; zuzendu eutsan Erregueri *sermoecho* bat, nun beste gauza askoren artean ziotzan:

—Gogoratu eikezue, jauna, nik neurrez ezin izan dodala euki indarrik edo birtuterik eguin dodazan gauzak eguiteko; gogoratu eikezue Jainkoa-gandik euki dodala indar ori, eta Jainkoak bear-izana dagoanean bakarrik emoten dabela bere doaia edo grazia, ez inoz guizonen jolaserako; ez Jesus gure Jaunak, ez berari jarraitu deuten santuak eguin dabee *milagro* edo miraririk munduaren jolasgarriariko; enaz ni santua, baña ori gorabera, santuen bidez mirariak eguin dabezan leguez, ni pekatari onen bidez Jainkoak berak eguin dau zuek nigan ikusi dozuena; ta orain asten bagara jolasbidean igarkizunakaz, Jainkoa zirikatutea izango da, ta pekatu lotsagalduko ori eguin baiño len, oba izango da ni neure echera, berorren baimenaz, joatea.

—¡Guizona! eratzun eutsan Erreguek, igarle ona zara baña etzara predikadore charragoa; bai, arrazoi andia daukazu; eutsi ba zeure zartzaroa ainbat ondoen igaroteko lain, da zoaz Jainkoaz.

Erreguek au esanaz batera emon eutsan zizkukada urrea. Biurtu zan agurea baserrira, ta seme, erran, lo-ba, lengusu ta laugarren edo boskarrren belaurerainoko senide guztiak, auzokoak, erritarrak andi ta chikiak, danak alkarren leian berari eder eguiten eutsela, (zizkukada urrearen mirariak), estula baiño zarrago eguin arte ederto bizi izan zan Peru Makur agure zolia.

BLOA.

MUTILL PIZKORRA!

Damadeta dizut gaur bear zuri eman zergatik andregai gabe arki omen zeran; esango dizut garbi zer aditu detan, ez dakit eguia edo guezurra ote dan.

Askotan oi dirazu bai zuk neri esan; onelako neskacha ¿zeñen ederra dan! orren senarra nik nai nuke betiko izan leguez eskondurikan Jaunaren elizan.

Ustez zure andrea izango zan ori gustatu omen zaio galaiñ bateri ta bertatik eskatu aita ta amari andretzat emateko alaba berari.

Gauz ori gaur goizean entzun detanean ¿zer tristura sartu dan nere barrenean!... nere lagun bat orla arkitzen danean pena zabaldutzen da nere biotzean.

Gaztetandik orretaz ziñan zu gustatu ta askenian bestek dizu arrapatu; esan zadazu garbi: ¿zer zaizu pasatu?... eguia gaur dirazu bear deklaratu.

.....

¿Zer ori ere zuri altzaizu guertatu?... Ezin det orlakorik bada sinistatu. Orrenbeste zitzaizun neskacha gustatu ta... ¿sekulan berari ezer ez aipatu...!!!

ENRIQUE ELIZECHEA

NEURTITZ-KALTE

III

«Guizonaren erruz mundu onetan sorturiko goraberak.»

¿Zer dan au itanduten dozue? Ez larritu oindiño, irakurleak. Gueiago dago oindiño Jaungoikoaren maztian edo obeto berba eguiteko, Neurtitz-kalteren atzoko lanean.

«Neure *amigo* Jose de Perezeri, berari dautsadan adiskidetasunagaitik, gozorik *dedikaturiko bertsoak*.» Au da Neurtitz-kalte Perezeri eguin gura dautsan donkitasuna, goikoa da *neurtitzen* irakurburu edo *titulua*.

Oar bear bear onek eguiñik, goiazan *goikoa* ta *bekoa* barriro, baña astiroago, irakurtera.

«Guizonaren erruz (ta andrean er-
ruz ez zeta?) mundu onetan (bestean
ezta izango ze... Neurtitz-kalte?) sor-
turiko goraberak.»

Arnasa apur bat arturik leenago,
iraburri ia bekoa:

«Neure *amigo* (erderakadan *amigo*
andia zara zu) Jose de Perezari...»

Icharon apur bat, Neurtitz-kalte.
Jose euskeraz Perezegaz batuteko
batugarri egokia ezta *de*, ta au gauza
bigaitik: leenengo, *de* ori berba erdal-
duna dalako, ta bigarren Perezen
aurretik ibiltako inioa eztaiko. Pe-
rezek goitzen erdalduna izanik ezta
bear laguntzat *de*-rik; *de*-ak gorde
beitez Echebarria, Eguia ta euren la-
gunentzako. Perezegaz, berba baten,
erderaz bere ezta batu gura *de* ber-
ba erdaldunak.

«Neure *amigo* Jose de Perezari,
berari dautsadan *adiskidetasuna-
gaitik*... ¿Barrerik eztozue eguiten,
irakurleak? Leen *amigo* ta orain *adis-
kidetasuna*... ¿Zergaitik ez imini orain
amistadea?... Ezeban ikingo Neur-
titz-kaltek berba ori. Ostean esango
eban, bere euskerazko bardina esan
baino leenago.

Ia amaituten dogun lan au irakur-
tea aste bitan...

«Neure *amigo* Jose de Perezari, be-
rari dautsadan *adiskidetasunagaitik*
gozorik *dedikaturiko*...

Donkitu, berba polita da onen or-
deaz ipinteko baiña... berba euske-
razkoak Neurtitz-kalteari eskatutea
aritoari madariak eskatutea da ia ia.

«... gozorik *dedikaturiko bertsoak*.»
(Erratuta bere ez esan, besterik
ezean, *neurtitzak*!)

Oingo esan dozue batek baino
gueiagok: ¡Noiz edo noiz amaitu do-
gunean irakurtea!... Ta ori badiño-
zue, ondo erratuta zagoze. Bada oiñ-
diño Neurtitz-kalte asi barik dago
(ez asirik eztaukalako, bada neurtitz
charren asiak beintzat beragan di-
tuz), au da asteko dago oiñdiño Neur-
titz-kalte. ¿Eztozue zinzituten? Entzun
bada berari.

«Asiko naz...»

Neurtitz-kalteren barregarritzko
urteiera onek ekarri daust burura
guizon iatun baten urteiera barre-
garritzkoa.

Guizon iatun ori egon eizan oiñ-
diño orduan ezagun etzituzan lagun
batzun echean bazkalduten. Iaten
ziarduan sendo gure guizon orrek
ian ta ian; eta arako azken-iaki edo
postreak atara bear zirean orduan
ikusitako guizon iatun orren maiko
lagunak, onek ezebala oiñdiño arda-
orik edan; eta mirariturik itandu
eutsien:

—Baiña, ¿zer? Ez iatsu *gustetan*
(neuri au berba au beintzat ez asko,
ez iat *gustetan*) ez iatzu *gustetan* ar-
daoa?

—Bai, *gustetan* iat; baiña eztoz inoz
artuten ardaorik ian-erdirarte.

Ausse berau eguiten dausku Neur-
titz-kaltek. Irakurburu eta donkita-
sun aín luzek ipiñi ta guero diña-
usku:

«Asiko naz...»

¡Asi zaitez, asiko bazara inoiz!!

«Asiko naz *kantetan*...»

¡A! orretarako bada, etzaitez asi.
Bada su asiten bazara eretzten edo
kantetan, guk negarrez asi-bearra
eukiko dogu; neurtitz, gogoitz, eus-
kereak eta euren adiskide danok.
Baina asiko zara zu...»

«Asiko naz *kantetan*
dakidan moduan...»

¡Orisse da bai!... Zuk erezi edo kan-
teu eguingo bazendu estakizun legez
edo eztaizun *moduan*, ondo ereziko
zeunke.

Baiña...

«Asiko naz *kantetan*
dakidan *moduan*
munduko calamidadeak...»

Bai, Neurtitz-kalte, munduan zori-
gach edo *calamidade* andiak dagoz.
Eta ezta chikerrena zeu neurtitz-gau-
zetan sartutea. Bada zorigacha da
neurtitzentzako aín luze bat eguitea,
zorigacha da euskereantzako erde-
razko berba *calamidadezkoak* aguer-
tutea.

«Asiko naz *kantetan*
dakidan *moduan*
munduko calamidadeak
neure-inguruan...»

Zeure inguruan dabilatzaz, bai, *ca-
lamidadeak* eta au da *calamidade* an-
dia. Baiña zorigachik andiena zeu
neurtitz-inguruan ibilteta da neur-
titzentzako. Bada laugarren neurti-
tzak zure eskuetatik (burutik urten
dabela ezin esan lei) zure eskuetatik
oiña apurtuta urten dau, Neurtitz-
kalte.

«neure-inguruan»

Neurtitz errena, au da, charra iza-
teaz ganera, neurtitz-ondarra edo *orri-
pioa* da neurtitz-izeneko au.

«sarturik dagozanak
munduan barruan»

¿Sartu kampoan bere eguiten al
da? Urten daigun barrura, esan gura
dot kampa, neurtitz-ondarrik gue-
iako ez ikusteko *gogoitz* onen ba-
rruan.

¿Zeinbat ostikada iaurtin daben
oiño Neurtitz-kaltek! Eta oiñdiño
leenengo zortzikoa dabill. ¡Oiñdiño
ezta asi!

PAULO ZAMARRIPA TA URAGA.

EGUIAK

¿Aldakizute zergatik dagon
orrelako triste gaur Juan?
juste gabeen patrikarako
diruak zaizkalako joan!

¿Pillipe, zertan ez intzan atzo
lagun arterañoen jachi?
—¡Nere andreak ziradelako
atea guiltzakin ichi!

Manuri ere zerbait guerta ta
ez ukan gueigo jiratu?
—Bere arrebak ziozkalako
bi patrikarak miratu.

Anton-i berriz bere echean
bizi duten neska zarrak,
azerraturik kendu omen zizkak
tiraka bere bizarrak.

¡Aben modura guertatzen zaie
Oker dabilzan danari!
¿Eztzio bada seguitu bear
beti bide zuzenari?

PEPE ARTOLA

ASTEKO BERRIAK

Bilboko ibaian, izentzat «Astilleros
del Nervión» deroan ontziguintzan,
lanean diardue azkar arrantzarako
lurrin-ontzi edo *vapor* chikiak egui-
ten; da aínbeste eídara euskalerriko
ichasaldetik eskatzen dituezanak eze,
uste dabe orretariko 100 ontzi baino
gueiako eguin bear izango dituela,

Lengo domekan jokatu eben Do-
nostiaiko Jai Alai derichon pelota-
lekuan Modesto ta Urzelaik Baltasar
ta Errotachuren kontra.

Lenengo sei tantoetan gogor joka-
tu eieben mutillok; sei tanto orretan
egon eizirean lau ta erdietatik seire-
tararte; ordu ta erdi au da, ordu lau-
ren bat tanto bakocheko. Atsedean al-
diak eukiko zituezan, bestelan edo
burdinazkoak dira edo lertu bear.

Modestok eta Urzelaik irabazi
eben. Jokaldi onetan igaro eizirean
esku batzuetatik besteetara 5.000
oguerleko. Ausse da alderdi charra
peloteak daukana.

Bilboko albistari batek diño Erro-
tachun ordeztako ipiñita jokatu-
dala barriro partidu au Donostian
domeka 27^a. Donibane Lohitzungo
(S.^a Jean de Luz) *Eskualduna*-n da-
kusgu ostera Donepaulon (S.^a Palais)
Franziako Euskal-errian, jokatu-
dabeela domeka 27^a. Goñik eta Don-
gaitzek Azkoitiko Chikia ta *Urzelai-*
ren kontra.

Ill onen 25-etik Bitoriarako *coche*-ak
urtengo eídabe Durangotik, emen
Bilbon goizeko 6-25 ean da arrastei-
ko 2-35 ean urtetan daben trenak el-
dueran.

Martitzenean urteniko *Boletín Ofi-
cial*-ak ekarren erregue-aguindua,
Bilboko errejidore *nacionalista*-k eu-
ren aguinpidetik kentzeko.

Donostian arrobi edo *cantera* ba-
ten lanean ebillela, Jorge Telleria
erichon arguin bati jausi jakon ga-
nera berez azkaturiko arri andi bat,
eta bertan illda ichi eban guizajoa.

Derio-ko alkateak debekau eídau
bere errian baltseo dantzea edo dan-
tza baltza. Eta chorrierritar batek
itanduten dau eguin ezeteleikean bes-
te aínbeste Sondiken, Loñun, eta
Erandion.

Barzelonan eldu jako guizon bat

aguazillen nagusiari esatera, berak
samintasun andi bat daukala biotze-
an, atsakabez bizi dala, beste guizon
bati musturrak ausi artean; ta ausse
eguiteko baimenen eske joala ba.
Uste da kaisskuen bat dala bera.

Zornotza-tik Guernika ta Pederna-
les-era bitarteko burdinbidean asiko
da ill onen 25ª udako tren-ibil-
tea, alkar artuta egun orretan Bilbo-
tik Durangorakoak ipiñiko dabenaz.
Urteierak Bilbotik Pedernales-era
izango dira goizeko 6-25, da 10-10
tan; arratzaldeko 2-35, da 7-11 tan.
Bigarren ta laugarren trena zuzen
doaz.

Urteirak Pedernales-etik Bilbora;
goizean 4-50 da 7-36 tan; arratzal-
dean 2-5, da 6-50 tan. Bigarrena ta
laugarrena zuzen doazanak.

Barzelonan eídinoe Casañas kar-
denalari, ango lenapezpiku edo *arzo-
bispo*-ari Gobiernuak zerbait esan
bear izan deusala katalanez eran-
tzun eutsalako frantzés abade batek
berari frantzezez zuzendu eutsan ber-
baldiari, ikasteche baten eguin zan
jaialdi baten.

¿Orrenbesteariño sartu bear dau
Gobiernuak?

Aragoeko Calatayud derichon errian
mendi zati bat jausi ta eche bat apur-
tu dau. Eche onetan egozan senar-
emazte batzuk, eta illda aurkitu di-
tuez. Limosnaz bizi eizirean eurak,
eta 640 peseta euki eídabez gordeta
oguerlekotan.

Arek esango eben *emotea* baino *es-
kea* bizibide obeagoa dala, ta Salomo-
nek aína ekien gauza orren ganean.

IZKIRIMIRIAK

Arkiturik Fernando azkeneko or-
duetan, azaldu zan bere oiaren au-
rrean guizon bat, arrek zor asko zio-
na, eta ikusi zueneko dio Fernandok:
—¡Ai, gure Jangoikoak emango ba-
lira zuri zor dizudana pagatu arte-
rainoko osasuna!...

Eta konfesoreak au entzunik eran-
tzuten dio:

—Badakizu, Fernando, gure Jan-
goikoa ezin ta gueiako ona dala eta
menturaz zure nai ori iriehiko dezu,
asmo ona da ta.

—Naiago nuke bada jauna mesede
orisse beste gauzik asko bainon; ez
nioke guizon oni zorrik pagatuko
eta... sekulako osasuna seguru nuke.
E. ERRAZKIN.

Echerik eche ibiltan zan emaku-
ma bat, bezeroai eguneroko oguia
emoten. Gueroago ta chikiago zirean
emoten ebazan oguiak; librakoak,
librakoen izena galdu barik, liberdi-
ko izatera ia eldu zirean. Garratzak
entzuten ebazan, baiña alperrik. Beñ,
andra lodi batek kisket-otsa edo *al-
dabakadea* entzun ebanean, leiora ur-
tenda itandu eban:

—¿Nor da?

—Oguiduna

—¿Zer dakazu ba?

—Oguiak

—Betikoak langoak badira, sartu eikezuz gultz-zulotik.

Guizon aberats batek bazkari on bat eguitera eskindu edo konbidau eban bein *violin* jotzailla entzutetsu bat. Agueritu zan au izentauriko egun ta orduan. Echeke guizonak eskua ta egun onak eta ondo etorria emonda guero, esan eutsan polito:

—¿Ekarri izango dozu *violina*, ezta?

—Violinak, adiskidea, eztaki bazkalduten.

IGARKIZUNAK

I

Bata, bia, irua

Nere iritzian

Luzea iduritzen

Zaigu gueienian;

Eche guztietan da

Lana ta irua

Berotutzen duana

Bere ingurua;

Guzia da erri bat

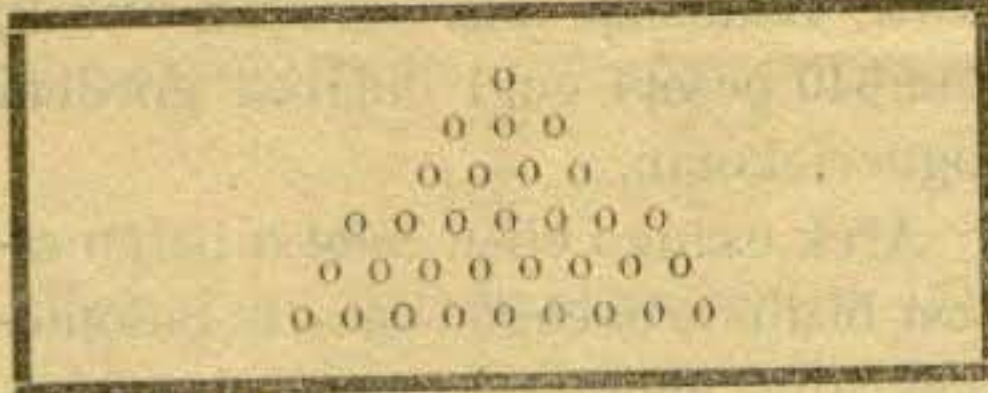
Guipuzkoakoa,

Asmatu nai badezu

Orra esan naikoa.

PELLO AGUIRRE

II

MADRIL-KO AMEZKETARRAK

Lengo astekoen opaiak; lenengoa *sua*: bigarrena, *Bi chori kabiyan*.

NEKAZARITZA ETA GANADUEN BILLALDIA

OÑATI-Ñ

Guipuzkoako Diputazio chit goituak bere kontura eguitiak

1902

Oñati-ko Nekazaritza eta Ganaduen billaldia idikiko da datorren Agorraren 27-an ichirik 28-an sari-emate otsandikuarekin.

Etorri litezke billaldi ontan sartzeraz Probinziako nekazari guztiak, ala nola Euskal-erri guztiko nekazari lanetan bear diran erremientia klase edo mota guztien eguille eta antolatzaileak, baña ontarako eskatu bear diote Probinziako Bilgumari, itzkribuz, billaldian sartzeko eskubidea, Agorraren 10-erako.

Billaldia eguiteko.

LEGEAK

1.º Billaldia sartu nai duten ganadu, egazti eta lur-frutu guztiak entregatu bear ko dira larunbat Agorraren 27-an, goizeko zazpietatik amabietara bitartian, Bilguma antolatzaillak sinaltzen duen lekuan. Juezak erabakiko dute, jendiak parte artu gabetanik, ala ganadu nola gañerako gauza billaldian artu litezkenak, berezirik, beren iritzian artzeko diña ez diranak. Ontarako, kontuan iduki biar da billaldi au ez dala feria bat, eta, onegatik, alferrik izango litzake la toki ematia, billaldiari eranzun ez lezateken gauzai.

2.º garren Billaldian artua izaten den lur-frutu, egazti edo ganadu bakoitzaren jabiari emango zaio papercho agurizko bat bere eskubiderako.

3.º garren Juezak esango dute zer lekutan jarri biar diran ganaduak, ala nola gañerako lur-frutu eta gauza guztiak.

4.º garren Ganaduen jabiak emango zaie aiek idukitzeko estalpea, baña beren kontura izango da bazka edo janaria, eta au ekartzen ez dutenak, arkituko dute bertan modu onian.

5.º garren Billaldia datorren ganadu bakoitzaren jabiak agueritu biarko du beria zuela aurreko sei illabetietan ere, bizi dan erriko Alkate jaunaren paper ziertotu batekin.

6.º garren Zezen eta beien arrazak aleguñ guztian obetzeko, sarituak izaten diranak Probinzian guelditurik, sariak emango zaitez: erdia bereala, eta beste erdia andik urte betera, zezen edo bei orren jabeak agueriturik urrango billaldian, Probinziako erriren batean itzun duela bere ganadu sarituak urte bete ortan, erri ortako Alkate jaunaren paper ziertotu baten bitartez. Sariaren bigarren erdia artzeko ez du jabeak izango ganadua ekarri bearrik billaldia, baña atsegulinez ikusia izango da ekartzea.

Diputazio chit goituak erosten dituenan billaldietan sarituak izaten diran zezen edo beiak, sariaren balio osoa emango zaie beingoan beren jabeai, erabakitzen dan prezioakin batean.

7.º garren Norbaitek bere sariaren balioa utzi naiko bala, emango zaio bitezar edo diploma bat, zeinean aguerituko dan irabazi duen saria eta nola borondatez uzten duen tokatzen zaion dirua; eta au, lenbiziko sari bati dagokiona baldin bada, aren izena ipiniko da Frisoren jarriko dan laurka edo kuadro onragarri batian, azaldurik lantegui eche ontako lagun onguillea dala.

8.º garren Saria irabazten duen bakoitzari entregatuko zaio tokatzen zaion diruaz gañera, bitezar edo diploma bat, zeinean aguerituko dan zer sari eta zergatik irabazi duen. Bitezar edo diploma oek izango dira Diputazioko Dianagusiak firmatuak.

9.º garren Emango dira sari gueiako, mota edo klase bakoitzeko chikienetatik iruatik batez alde-aldean chikiagoak, billaldia ganadu ekartzia ugaritzeagatik. Juezak emango diezte esantako sariak merezi dituztela uste dutenai, baña sekulan, ezergatik ere, lenez aurretik sari guztietarako sinaltaturik dagon diru mugatik irago gabe. 9.º garren lumen ontan esantako sari chikiak, dira eman litezkenak lenago billaldian bigarren edo irugarren saria irabazi, eta berriro, sari aundiago bat irabazi nairik, ganadu edo gauz ura bera billaldia ekartzen dutenai, Probinziako edozein erriatik.

10.º garren Billaldian sartutako ganadu eta egaztiak, ezin beren jabiak kendu edo ezkutatu dituzte gendiak ikusteko orduetan, baldin eri jartzen ezpadira.

11.º garren Diputazio chit goituak lenda-bizi erosten ezpadira, salgai izango dira, beren jabiak ala nai badute, ganadu eta gañerako gauzak; baña, salduri ere, beren jabe berriak ezin eramango dituzte billaldia bukatu arteraño.

12.º garren Billaldiak iraungo du idikia, jendiak ikusi ditzan ganadu eta beste gauza guztiak, Agorraren 27-an, goizeko zazpietatik arratsaldeko ordubietara eta biaramonean goizeko bederatzietatik eguerdiraño, Juezentzat bakarrik guelditurik lenbiziko egunaren arratsaldea eta bigarrenaren goizeko len orduak.

SARIAK

Urte batetik gorako zezen eta zekorrak

Bertako arraza garbia.—1.º saria 250 pta.; 2.º garren 200; 3.º garren 150.—Guzia, 600 pta.

Kanpoko arraza jatorrak.—1.º saria 250 pta.; 2.º garren 200; 3.º garren 150.—Guzia 600 pta.

Sei illabetetik urtera bitarteko chokorrah

Bertako arraza garbia.—1.º saria 160 pta.; 2.º garren 130; 3.º garren 100.—Guzia, 390 pta.

Kanpoko arraza jatorrak.—1.º saria 160 pta.; 2.º garren 130; 3.º garren 100.—Guzia, 390 pta.

Bost urtera bitarteko beiak

Bertako arraza garbia.—1.º saria 200 pta.; 2.º garren 160; 3.º garren 120.—Guzia, 480 pta.

Kanpoko arraza jatorrak.—1.º saria 200 pta.; 2.º garren 160.—Guzia, 360 pta.

Mestizuak.—1.º saria 200 pta.; 2.º garren 160.—Guzia, 360 pta.

Sei illabetetik gorako bigak

Bertako arraza garbia.—1.º saria 120 pta.; 2.º garren 100; 3.º garren 80.—Guzia, 300 pta.

Kanpoko arraza jatorrak.—1.º saria 120 pta.; 2.º garren 100.—Guzia, 220 pta.

Mestizuak.—1.º saria 120 pta.; 2.º garren 100.—Guzia, 220 pta.

Bitezar onragarriak

Bitezar onragarri bat bertako arraza garbiko urte batetik gora dihoan zezena, bi bei iru urtetik gorakua eta urtea igarotako biga bat-en sallik onenari.

Beste bitezar onragarri bat kanpoko arraza jatorreko beste sallik onenari, lenagokua- ren berdiña dala, ala ganadu buru nota beren denboretan.

Bost urtera bitarteko zaldi eta biorrak

Bertako arraza garbia.—1.º saria 160 pta.; 2.º garren 130; 3.º garren 100.—Guzia, 390 pta.

Kanpoko arrazak.—1.º saria 160 pta.; 2.º garren 130; 3.º garren 100.—Guzia 390 pta.

Urte batetik gorako zaldino eta bior gasteak

Bertako arraza garbia.—1.º saria 100 pta.; 2.º garren 80; 3.º garren 60.—Guzia 240 pta.

Kanpoko arrazak.—1.º saria 100 pta.; 2.º garren 80; 3.º garren 60.—Guzia 240 pta.

Urte batetik bostera bitarteko asto eta astaemeak

1.º saria 100 pta.; 2.º garren 90; 3.º garren 80; 4.º garren 70; 5.º garren 60; 6.º garren 50; 7.º garren 40; 8.º garren 30; 9.º garren 20.—Guzia, 540.

Sei illabetetik urtera bitarteko zerriak

Apoteak.—1.º saria 160 pta.; 2.º garren 130; 3.º garren 100; 4.º garren 70.—Guzia, 460 pta.

Zerriemeak.—1.º saria 120 pta.; 2.º garren 100; 2.º garren 80; 4.º garren 60.—Guzia, 360 pta.

Urte batetik bostera bitarteko ariak

Bertako arraza garbia.—1.º saria 70 pta.; 2.º garren 60; 3.º garren 50.—Guzia, 180 pta.

Kanpoko arrazak.—1.º saria 70 pta.; 2.º garren 60; 3.º garren 50.—Guzia 180 pta.

Urte batetik bostera bitarteko ardiak

Berteko arraza garbia.—Lenbiziko saria 60 pta.; bigarren 50; irugarren 40.—Guzia 150 pta.

Kanpoko arrazak.—Lenbiziko saria 60 pta.; bigarren 50; irugarren 40.—Guzia, 150 pta.

Ari eta ardiak ekarri bear dira amabost egunez aurretik, gueienaz ere ille moztuak, bakarrik uzten zaioa bakoitzari mordoska bat muestratuko bizkarraren atzean ezker aldetik.

Sei illabetetik emezortzira bitarteko antzarrik

Ar bat eta bi emerren sallak.—Lenbiziko saria 60 pta.; bigarren 50; irugarren 40; laugarren 30.—Guzia, 180 pta.

Sei illabetetik emezortzira bitarteko atsak

Ar bat eta bi emerren sallak.—Lenbiziko saria 50 pta.; bigarren 40; irugarren 30; laugarren 20.—Guzia 140 pta.

Sei illabetetik emezortzira bitarteko ollar eta ollual

Guchienaz ollar bat eta bi olloren sallak: Bertako arrazak.—Lenbiziko saria 50 pta.; bigarren 40; irugarren 30; laugarren 20.—Guzia, 140 pta.

Kanpoko arrazak.—Lenbiziko saria 50 pta.; bigarren 40; irugarren 30; laugarren 20.—Guzia, 140 pta.

Urte batetik bostera bitarteko usak

Parea.—Lenbiziko saria 40 pta.; bigarren 30; irugarren 20; laugarren 10.—Guzia, 100 pta.

Unchi edo konejuak

Ar bat eta bi emerren sallak.—Lenbiziko saria 50 pta.; bigarren 40; irugarren 30; laugarren 20.—Guzia, 140 pta.

Bertako esti eta eultzak

Lenbiziko saria 40 pta.; bigarren 30; irugarren 20; laugarren 10.—Guzia, 100 pta.

Bertan eguitako guriak

Lenbiziko saria 40 pta.; bigarren 30; irugarren 20; laugarren 10.—Guzia, 100 pta.

Bertan eguitako gaztak

Lenbiziko saria 40 pta.; bigarren 30; irugarren 20; laugarren 10.—Guzia, 100 pta.

Bi mila litrotik gorako sagardo-upelak

Lenbiziko eta bigarren saria, zillarrezko medalla; irugarren eta laugarren, bronzeko medalla.

Probinziaren Bilgumak artuerazoko ditu, 15 egunez aurretik, sagarduen muestrak.

Bertako chakolinak

Lenbiziko saria zillarrezko medalla; bigarren, bronzeko medalla.

Nekazaritzako erramintak

Lenbiziko saria 40 pta.; bigarren 30; irugarren 20; laugarren 10.—Guzia, 100 pta.

Lur-lankaiak

Lenbiziko eta bigarren saria, zillarrezko medalla; irugarren eta laugarren, bronzeko medalla

Agorraren 28-an, arratsaldeko labetan, eguingo da sari ematea.

JUEZEN ESKUBIDE ETA LEGUEAK

Lenbiziko. Billaldi ontan Juez izan biar dutenak lenez aurretik sinaltatuak izango dira, Oñatin egon dizezen Agorraren 26-an, au da, Billaldia idukitzeko bezperatik

Bigarren. Juez sinaltatuak izango dira aski, batzuek gauza batzuetako eta besteak besteetako apartaturik, talde bakoitzak beren lanak ondo eguiteko modua izan dezaten. Guztien nagusi edo buru izango da Probinziako Bilgumaren diputadu jaun bat.

Irugarren. Juez batzuen kontura egongo da aguintzia zer lekutan eta nola ganadu, egazti, lur-frutu eta gauza guztiak jarri biar diran, lan au al bada eguiñik oen baliuaren erara, sail bakoitzian ipinirik, biar dan moduan, sari bat bera irabazi nai dutenak.

Laugarren. Juezak izango dute eskubi dia nai dituzten aguergarri guztiak ganadu eta gauza bakoitzaren jabiari eskatzeko, zofia egongo dan ematera obligatua.

Bostgarren. Juez-taldiak bilduko dira berak ala nai duten guztian tokatzen zaizkaten sail bakoitzako sariak nola eman tratatzeko.

Seigarren. Juez guztien iritzia batera expletorke, erabakiak artuko dira iritzirik gueiena dagon aldetik.

Zazpigarren. Juezen azken-erabakien kontra alchatzeko ez du inork ere eskubiderik izango.

Zortzigarren. Sari batzuek irabazi gabe gueldituko balira, Juez guztiak, batean, izango dute eskubidea billaldirik kanpora emateko, baldin ontarako arrazoi zuzenik balitz.

Donostian, 1902-ko Garagarriaren 10-ean.

Diputazioko Dianagusia,

JOSÉ MACHIMBARRENA

GURE SUSKRIZIÑO-BATZAILLAK

BIZKAIA

Bermeo, José Antonio Zabala; Lekeitio Julián Zarreta; Lemona, Prudencio Arrieta; Plencia, Bernardino Sierra; Munia, Eustasio Bilbao; Markina, Felipe Ezaguirre; Durango, Roberto Soloaga; Ondarroa, Aquilino Echevarria.

GUIPUZKOAN

Donostia, Zacarias Leizaola, Loyola, 17, liburteguia; Azpeitia, Salvador Bengoechea, Bergara, Francisco Oyanguren; Tolosa, Baleriano Mokoroa; Irún, Guillermo Iguaran; Deza, Esteban Egaña; Zamaya, Pedro Ignacio Alzpurua; Zarauz, Jenaro Elizondo; Oñate, Fermín Bengoa; Mondragón, Antonio Kerejeta; Eibar, Julián Odriozola; Renteria, Gabriel Echebeste; Pasaián, Juan Valverde; Arechabaleta, Francisco Galdós.

LA EDITORIAL VIZCAINA derioken moldagutza
Gran Via, 26 eta Ledesma, 15.